

חינוך לחיים

פרשת חיי שרה

'והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא' ופירש רש"י 'משתאה – משתומם ומתבהל על שראה דברו קרוב להצליח, אבל אינו יודע אם ממשפחת אברהם היא אם לא'

ונתבונן בדבר, הנה אליעזר עומד ומשתאה ומסתפק ההצליח ה' דרכו וזאת אע"פ שראה את המופת הגדול הזה שכל בקשותיו התקיימו במלואם ומדוע עומד ומשתומם?? אולם כאשר כילו הגמלים לשתות לפתע פתאום נפשט הספק מליבו של אליעזר וידע שהצליח ה' דרכו אע"פ שעדיין כלל לא בירר בת מי היא ואם היא ממשפחת אברהם אבינו שהרי כך נאמר במפורש 'ויהי כאשר כילו הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב וכו' ורק לאחר מכן נפנה אליה ושאלה 'ויאמר בת מי את' ולכאורה תמוה מה השתנה לפתע?? הרי בהתחלה גם אחרי שראה שכל בקשותיו התקיימו עדיין לא הוברר לו שהיא הראויה כי לא ידע אם היא ממשפחת אברהם ובסוף בלא שום בירור הוא יודע ובטוח שהיא הראויה ליצחק?? מה השתנה??

ההצלחה – נושא זה חוזר ונשנה שוב ושוב בפרשה 'מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו' (כא) 'ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך' (מ) 'אם ישך נא מצליח דרכי' (מב) 'אל תאחרו אותי והר הצליח דרכי' (מו) ונתבונן מהי גדר ההצלחה?

דוד המלך בתהילים אומר את יסוד ההצלחה 'אשר פריו יתן בעתו ועלה לא יבול וכל אשר יעשה יצליח' 'פריו יתן בעיתו' הוא סוד ויסוד להצלחה. שהפרי ניתן בזמנו הנכון בדיוק נמרץ בגמר בישולו, לא לפניו שאז הפרי הוא בחזקת בוסר, ולא לאחריו שאז הפרי מתליע, אלא 'בעתו' – בזמנו הנכון!! ועל זה נאמר 'וכל אשר יעשה יצליח' דהינו רק שמתקיים ענין זה של בעיתו, רק כאשר אדם עושה את מעשיו באופן זה שאינו מקדים את המאוחר ולא מאחר המוקדם, או אז הוא זוכה לז'ל' אשר יעשה יצליח' – שורש ההצלחה הוא כאשר הדברים נעשים באופן הנכון ובזמן הנכון כדברי שלמה המלך 'לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים' – 'דבר בעיתו מה טוב' כל דבר צריך להעשות בזמנו המדויק ללא הקדמה וללא איחור.

במיוחד בדורנו דור המיקרוגל והאינדוקציה, התחלפה לה המילה הצלחה במילה 'מהירות' כאן ועכשיו!! כל דבר שנעשה מוקדם יותר נחשב להצלחה, בענייני אכילה, לבוש ושאר צרכים שפעם היו מגיעים ע"י עבודה מאומצת וממושכת של עמל ויגיעה אבל בימינו כל דבר שנעשה במהירות גדולה יותר הוא סמל להצלחה גדולה יותר, אך כאמור האמת מורה דרכה שבעיני התורה המהירות אינה סוד ההצלחה, אלא להיפך דווקא כאשר פריו יתן בעיתו – זה ההצלחה.

נחזור לפרשה, אליעזר נשלח להביא שידוך ליצחק בזמן שהשעה דוחקת כי הוא כבר היה בן ל"ז ולא כמו דרך המקום שמתחתנים בגיל הילדות, אלא שעד עתה לא נולדה זיווג, אולם משעת העקדה כשנודע לאברהם שנולדה זיווג חיכה שתהיה בת ג' שנים שתוכל לקבל קידושיה, וידע שעכשיו זה הזמן הנכון של 'פריו יתן בעיתו' ולכן הגיע לשם אליעזר בקפיצת הדרך כי זה העת והזמן הנכון. וביקש אות ומופת שלא יתעכבו החיפושיים ויהא זה הזמן הנכון. ואם נדייק נראה שאליעזר ביקש בתפילתו 'וגם גמלך אשקה' אומנם רבקה נענתה ואמרה לשון אחרת 'גם לגמלך אשאב' וחילוק יש בין אשאב לאשקה. אשקה זה רק אם ימצאו לה תגיש לגמלים, אבל אשאב הכוונה שגם אם לא יהא, היא עצמה תעמול ותשאב. והנה אליעזר לא העיז לבקש מנערה קטנה בת ג' לשאוב כזו כמות גדולה, אך הנערה התנדבה אף לשאוב ולדאוג לכל הגמלים

וכשאליעזר רואה שלא רק התמלאה בקשתו אלא מוסיפה התעורר בליבו ספק האם זה 'פריו יתן בעיתו' שנוטלת על עצמה תוספת עבודה קשה הכרוכה בעמל ויגיעה האם זה 'ההצליח ה' דרכי' שאינה ממחרת לאכול פגה, והאם תקיים כל התחיבותה? וכאשר ראה שאומנם כדבריה קיימה הכל והמתנה עד אשר כילו הגמלים לשתות, והיינו שלא מיהרה לסיים, ומאידך מיהרה להתחיל ולשאוב, אז הבין שהצליח ה' דרכו, כי ראה במעשיה את שורש ענין ההצלחה שיודעת למהר מתי שצריך למהר ומאידך המתנה כאשר צריך להמתין, זה סוד ההצלחה – דבר בעיתו מה טוב!!!

ולענין החינוך נזכור תמיד שמידת הסבלנות היא גדר ההצלחה, ומאידך חוסר סבלנות מכלה כל חלקה טובה בהנהגת עצמינו ובני ביתנו. כאשר מחנך או אב נוהג בחוסר סבלנות לבני ביתו ותלמידיו, כאשר ממתין ומצפה מבנו- תלמידו שיהא למדן, צדיק וישר וכו' ואין לו מידת הסבלנות לראות כיצד הדבר מתפתח מתחילתו, ולכן הוא רודה בו בפרך על מנת למהר את הצלחתו, וברור שיצא שכרו בהפסדו כי רק כאשר אדם נוהג במתינות הראויה ולא דוחק את השעה, רק אז בסייעתא דשמיא, בעבודה נכונה, בתפילות ובדמעות נוכל לרוות נחת. כי התהליך בחינוך הולך זמן וצריך סבלנות ואורך רוח.

ומאידך כמו שאסור להקדים כך אסור לאחר ולדחות, למשל כשרואה את בני ביתו שהם נוהגים בהנהגה לא נכונה והוא נמנע מלהעיר להם כי 'הם קטנים מיד' 'רגישים מדי' וכד' הדחיה הזו עלולה לעלות לו בנפש ילדיו ח"ו. ובאמת שזו עבודה קשה בחינוך לדעת מתי הזמן הנכון לכל דבר, אך כאשר אנו עומדים על הדבר ושמים לב, ומתפללים ומבקשים מאיתו יתברך, בודאי שיש סייעתא דשמיא לכך המדריכה כל אב ומחנך לדעת מהי הדרך הנכונה העולה בית ה'. בהצלחה!!!!!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(הרב'ה מטולנא)